

Vertinimas ir įsivertinimas gali padėti mūsų vaikams tapti savarankiškais ir atsakingais

Šiandienos pasaulis – tai pokyčių pasaulis, kuriame žinios plūsta ne dienomis ar valandomis, o tiesiog minutėmis ar net sekundėmis. Vaikus svarbu mokyti tuose žinių lobynuose nepasimesti, nepasiklysti bei atrasti tas pačias svarbiausias, reikalingiausias žinias. Šiame pasaulyje nėra lengva būti nei pedagogu, nei tėvais (globėjais). Sparčiai besikeičianti aplinka atveria plačias galimybes vaikų ugdymui(si). Nuostabu, kai vaikai kalbėdami apie kalnus, jūras, miškus, gyvūnus, paukščius ar vandenynus gali juos ir stebėti, išgirsti, tyrinėti informacinių komunikacinių technologijų pagalba (kai ką net ir tiesiogiai, pvz. Baltijos jūrą Palangoje, gandrų - Naisiuose). Visi mes puikiai žinome, kad negalime lyginti tos aplinkos, kuri buvo prieš 100 metų su šių dienų aplinka. Todėl tiek tėvams (globėjams), tiek pedagogams svarbu suspėti persiorientuoti su naujomis ugdymo galimybėmis. Ateities visuomenė – tai ne kas kita, kaip šiandienos vaikai. Mums visiems turi rūpėti kiekvieno vaiko, net ir paties mažiausio, sėkminga ir kryptinga asmeninė pažanga ir pasiekimai. Kiekvieno mokinio pažangos stebėjimas – tai viena iš problemų, kurią jau kelerius metus gvildena Kaišiadorių savivaldybės švietimo bendruomenė bei savivaldybės „Lyderių laiko 3“ (toliau – LL3) kūrybinė komanda. Kaišiadorių rajono savivaldybės švietimo 2015–2019 m. prioritetas: pagalbos mokiniui tobulinimas, atsižvelgiant į jo individualius gebėjimus ir poreikius, kiekvieno mokinio individualios pažangos stebėjimas ir fiksavimas. Kiekvienas vaikas nuo lopšelio iki mokyklos baigimo gali patirti sėkmę, siekdamas asmeninės pažangos, savarankiškumo ir atsakomybės. Tam pamatus padėti gali jau nuo pat mažens ugdomas kiekvieno iš jų įsivertinimo gebėjimas. LL3 kūrybinė komanda savarankiškumo bei atsakomybės ugdymo svarbą savivaldybės švietimo įstaigose pagrindė stebėsenos duomenimis, išorės vertinimo, mokyklos veiklos kokybės įsivertinimo duomenimis. Taigi, po daugybės diskusijų su švietimo bendruomene ir apmąstymų, pradėtas įgyvendinti pokyčių projektas „Įsivertinimas, ugdantis vaiko atsakomybę ir savarankiškumą“, kurio tikslas - siekti kiekvieno vaiko pažangos, taikant įsivertinimo instrumentus. Labai svarbu, jog vaiko įsivertinimo procesai būtų kryptingai planuoti, koordinuoti ir įgyvendinti savivaldybės ir mokyklos lygmenyse. Taip pat būtina stiprinti pedagogų motyvaciją ir gebėjimus taikyti įsivertinimo instrumentus.

Taip sudėliota, kad žmogus save, savo veiklą, poelgius vertina kiekviename žingsnyje: nuo ankstyvo ryto iki tos minutės, kai galų gale atsigula miegoti: stovėdami prieš veidrodį, lipdami ant svarstyklių, apgalvodami situacijas, kurios vienu ar kitu metu susiklostė, namų ruošos darbuose, mokydamiesi ar tiesiog darbe dirbdami. Daugelis žmonių įsivertinimą atlieka net nemąstydami. Įsivertiname paprastai pagalvodami ir/ar pasakydami sau tam tikrus žodžius, frazes, kurios kiekvienam iš mūsų leidžia suprasti, ar tai, ką vertiname, pavyko, ar kitą kartą tai darydami turėtume kažką patobulinti. Kaišiadorių savivaldybėje LL3 įgyvendinamas pokyčių projektas „Įsivertinimas, ugdantis vaiko atsakomybę ir savarankiškumą“ atskleidė, kad įsivertinimo procesas prasideda ne tada, kai žmogus jau yra suaugęs ir gali giliai samprotauti apie savo nuveiktus darbus, pasiektus rezultatus ar padarytas klaidas. Dirbdami projekte suvokiame, kad mokyklose mokiniai galėtų geriau mokytis, labiau įsitraukti ir pasiekti sėkmę tada, kai padėsime vaikui tvirtus savarankiškumo ir atsakomybės pagrindus ikimokykliniame bei priešmokykliniame ugdyme, kai vaikų vertinimas bei įsivertinimas vyks nuolat ir sistemingai, o šiais būdais sukauptų duomenų nauda vaikui ir pedagogui taps neginčijama, neatsiejama ugdymo(si) planavimo dedamąja dalimi.

2018 m. spalio 11 d. „Lyderių laiko 3“ kūrybinė komanda ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogus sukvietė dar kartą padiskutuoti ir apmąstyti ikimokyklinio amžiaus vaikų vertinimo ir įsivertinimo svarbą ugdymo procese. LL3 projekto mokyklinis

renginys „Vertinimas ir įsivertinimas ikimokykliniame ugdyme“ vyko Kaišiadorių lopšelyje-darželyje „Žvaigždutė“. Šiame renginyje patirties sėmėsi ir keletas mūsų ugdymo įstaigos mokytojų, ugdančių pagal ikimokyklinio ugdymo programą. Šis renginys, tai birželio 13 d. Kaišiadorių lopšelyje-darželyje „Spindulys“ vykusio renginio tęsinys, kuriame su Utenos lopšelio-darželio „Želmenėlis“ direktore Sigita Balčiūniene bei Utenos švietimo centro direktore Vitalija Bujanauskiene Kaišiadorių rajono ikimokyklinių įstaigų pedagogai, remdamiesi savo patirtimi, praktiškai mokėsi planuoti ikimokyklinio amžiaus vaikų ugdomąją veiklą, aiškinosi, į ką svarbu atkreipti dėmesį planuojant kiekvienos grupės ir kiekvieno vaiko individualią veiklą. Lektorės akcentavo, kad „mokytojams, ugdantiems pagal ikimokyklinio bei priešmokyklinio ugdymo programas, šiandien svarbu suvokti, kad tema nėra svarbiausia ugdymo proceso dalis“, ir teigė, kad „pirmiausia turi būti išsikeliamas bei apibrėžiamas tikslas (ugdomas gebėjimas – laukiamas rezultatas), tada planuojamos individualios veiklos, veiklos grupelėmis ir visos grupės veiklos, remiantis įvairiomis formomis ir būdais surinktais, užfiksuotais duomenimis apie individualius kiekvieno vaiko pasiekimus ir pažangą (pasiekimų sritys)“. Renginio metu diskutuojant išsiaiškinta, kad ugdomosios veiklos planavimas yra atviras, nebaigtinis procesas, paliekant galimybę planą koreguoti, pildyti, keisti pagal poreikį. Planavimas bus kokybiškas tik tada, jeigu bus orientuotas į laukiamus realius vaikų ugdymosi rezultatus (asmenybės ūgtelėjimą, įgyjamus pasiekimus, daromą pažangą). Lektorės taip pat pabrėžė, kad „kiekvienas planavimo procesas turi būti pradedamas nuo apmąstymo, ko ir kodėl sieksime, kaip sieksime, iš ko žinosime, kaip sekasi.“ Neatsiejama kiekvieno vaiko ugdymo(si) proceso dalis yra tėvai/globėjai. Pastaruosius kiekvieną savaitę privalu informuoti, ką jų vaikai išmoks, kokios problemos kyla, privalu su tėvais/globėjais aptarti, kaip ir koku būdu gali prisidėti prie savo vaikų pažangos, tačiau planų rodyti nereikia. Renginyje prisiminta, jog svarbiausi dokumentai, reglamentuojantys ikimokyklinį ugdymą ir kuriais vadovaujames, yra Priešmokyklinio ugdymo bendroji programa, darželio programa, kurioje aprašytas įstaigos savitumas, bei Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas (siekiamybė). Jais ir vadovujamasi planuojant ugdymą, ugdymo turinį. Visa kita yra tik priemonės tikslams, uždaviniams pasiekti.

Svarbu nuo lopšelio auginti atsakingus ir savarankiškus mažuosius piliečius, kurie tvirtai, pasitikėdami savimi bei aplinkiniais, žengtų į mokyklas, jose sėkmingai mokytųsi ir, žinoma, sėkmingai užbaigę keliautų per gyvenimą. Norint užauginti kritiškai mąstančią asmenybę, privalome jau nuo pat mažens ugdyti kiekvieno iš jų įsivertinimo gebėjimą. Tinkamai organizuotas planavimas, vadovaujantis vertinimo ir įsivertinimo duomenimis ikimokyklinėse įstaigose, būdas siekti asmeninės pažangos, išmokti prisiimti atsakomybę ir ugdyti savarankiškumą.

Informaciją parengė lopšelio-darželio „Žvaigždutė“
direktorius pavaduotoja ugdymui Norūna Grybienė